

"Peygamberlerin meslekleri birbirine uymadığı gibi, ibadetleri de birbirine muhaliftir." Buradaki "meslek" kelimesini nasıl anlamalı, peygamberlerin geliş amacı aynı değil mi?

Buradaki "**meslek**"ten maksat, **insanların içtimai ve ferdi hayatlarını tanzim eden şariat kurallarıdır**. Malum, insanlık içtimai ve medeni açıdan bir tekamül içindedir ve her dönemin kendine has özel şartları ve hususiyetleri vardır. Mesela, ilk insan olan Hazreti Âdem (a.s)'ın dönemi ile günümüz arasında dağlar kadar fark bulunuyor. Dolayısı ile şariatın kuralları da ona göre değişik oluyor.

Ama **iman, ibadet ve ahlakta** herhangi bir değişiklik söz konusu değildir. Hazreti Âdem (a.s)'ın dönemindeki iman esasları, ibadet şekilleri ve ahlakî kurallar ne ise şimdi de aynısıdır, bu hususlarda asla bir değişme olmaz. Mesela, yalan söylemek her dönemde aynı derecede çirkin ve günahdır; doğruluk da her dönemde güzel ve sevaptır. Aynı şekilde secde, rüku ve sair ibadet şekilleri temel olarak her peygamberin şariatında vardır. Ama içindeki kıraat, vakitler ve ayrıntı konularında farklılık vardır. Oruç da öyledir, zekat da...

İbadetlerinin muhalif olması, zamanın ihtiyaçları ve peygamberlerin şahsi kemal ve mazhar olduğu esma ile ilgili bir durumdur. Yoksa temel ibadet esasları konusunda bir muhaliflik söz konusu değildir. Örneğin namaz, oruç ve zekat her peygamber ve her ümmette cari olan ibadetlerdir, bunlar değişmez. Belki teferruat kısımlarında bazı değişiklikler olabilir, ama ibadetin temelinde bir değişiklik söz konusu değildir.

Mesela, Hazreti İsa (a.s)'da Allah'ın **Kadir** ismi ziyadesi ile tecelli ettiği için, onun kemalinde ve şahsi ibadetlerinde bir farklılık olabilir. Bazı peygamberler ahiret ağırlıklı prensipler getirirken, bazılarında dünya ağırlıklı kaideler getirmiştir. Peygamberimiz (a.s.m) ise hem dünya hem de ahiret dengeli bir şariatle gelmiş ve insanları terbiye etmiştir.

"Fakat, çendan insan bütün esmâya mazhardır; fakat kâinatın tenevvüünü ve melâikenin ihtilâf-ı ibâdâtını intaç eden tenevvü-ü esmâ, insanların dahi bir derece tenevvüüne sebep olmuştur. Enbiyanın ayrı ayrı şariatleri, evliyanın başka başka tarikatleri, asfiyanın çeşit çeşit meşrepleri şu sırdan neş'et etmiştir. Meselâ, İsâ Aleyhisselâm, sair esmâ ile beraber, **Kadîr ismi onda daha galiptir. Ehl-i aşkta **Vedûd** ismi ve ehl-i tefekkürde **Hakîm** ismi daha ziyade hâkimdir."**(1)

Bütün isimler azami ve dengeli bir şekilde sadece Peygamber Efendimiz (a.s.m)'de tecelli ettiği için, onun şeriatı en geniş en kapsamlı ve en yüksek bir perdeden nazil olmuştur. Bu nedenle İslam'da iman esasları daha ayrıntılı anlatılmış, ibadetler daha derli toplu ve süreklilik arz eder vaziyettedir.

(1) bk. [Sözler, Yirmi Dördüncü Söz, Birinci Dal.](#)